

Судьялар қауымдастыры осымен екінші мәрте атап еткелі отырган күн бөріміз шін – заң, әділлілік үстемдігі идеалдарын бекітіндер мен заң коргаушыларына құрмет белгісі ретінде үлкен маңызыға ие. Мемлекетіміздің тауелсіздігі, қоғамдық жүйе іргетасының мызгымастыры мен тұрақтылығы, ен бастысы – адамдар мен азаматтарымыздың құқықтары мен бостандықтарының сенімді корғанысы – жаупапты және құрметті міндегі, ауқымды әрі күрделі епбектің нәтижесіне байланысты.

Әрбіріміз сот билігіне сенімнің артуына және сот мәртебесінің жогарылауына жаупаптымыз. Ақыл-ой, психологиялық және физикалық жүктеме арқылы жүзеге асатын күнделікті жұмыстарыңызда зандаулық пен әділлілік қағидаттарын бекітіп отырасыздар. Кезіккен киңидықтарды еңсеріп, таңдаған қасістеріңізге адалдық, белсенді үстаным танытып, құзыреттілік пен қосаілікten жарқын үлгісін көрсетіп келесіздер.

Осы мерейлі мереке күні біздін ардағерлеріміз, доказыстағы судьяларымыз айрықша алғыска лайық. Себебі, олар сот жүйесінің калыптасуына, біздін мемлекетіміздің құқықтық және демократиялық негіздерінің қайнар көзін нығайтуға өлшеусіз үлес көсты. Бүгін таңда олардың басым көшілігі катарымыздан табынып, ездері жинақтаган мол тәжірибелі ескелен буынға беріп, жас мамандардың қасіби судьяларға айналуына өз ықпалын тигізіп жатты. Ардагерлердің бұл істері – қасістеріне деген адап қарым-қатынастың, данаңың пен ар-жұданың, әділдіктің үлгісі. Оларға зор денсаулық, үзак ғұмыр тілей отырып, басымызды ішті асырылып келеді.

Казіргі таңда сот жүйесін ары карай жетілдіру маскатында үлкен өзгерістер жүзеге асарылып жатыр. Осы реформалардың табысты болуы біздін бірлескен қажырын енбегімізге, когам мен мемлекет жүктеген өкілділіктерді мінсіз аткарып, сот төрелігін тиімді іске асыруға бағытталған ортақ ұмытылсызымаға байланысты.

Төрткүн дүниегерлеңіп, когам өзгеруде, бірак біздін қасібіміздің басты өлшемдері – заңға қызмет етудің болжымайтын шарттары үстенімдік беріктік, әділдік, тауелсіздік, жауапкершілік болып өзгеріссіз кала береді. Осы күрделі әрі жаупапты қызметтеріңізге нағыз марапат азаматтардың сенімдері мен олардың әділ шешімге деген алғыстары десек болады. Өйткені, адамдардың сыйласығы мен құрметі – біздің қызметтімізге берілген ен жогары баға.

Құрметті әріптестер, бастарыңызға амандасты, шаңырактарыңызға шаттық, шалқар шабыт, қажымас кайрат, таусылмас талап, сарқылмас күш-жігер тілейміз!

Сәкен АБДОЛЛА,
Қазақстан Республикасы
Судьялар одағының төрагасы

Заң – мемлекеттегі тәндік пен тыныштықтың, тұрақтылық пен татулықтың темірқазығы. Демократиялық мемлекеттің негізгі құқықтық институты ретінде сот заңының сақталуына, заң үстемдігін орнауына бірден-бір кепіл саналады. Осында үлкен жаупаптылық жүктелгендердің сот саласына жіті көніл бөлініп, тәуелсіздік алғалы бері көптеген соны реформалар жүзеге асырылып келеді.

(Соңы 2-бетте)

ҚЫЗЫЛОРДА ОБЛЫСТЫҚ СОТЫНА – 85 ЖЫЛ

Биыл Алаштың анасы атанған Сыр өңірі үшін айтуды жыл. Осыдан 85 жыл бұрын осы өңірде алғаш рет Қызылорда облысы құрылған болатын. Аймақтағы басқа мемлекеттік органдармен, үйымдармен қатар, 1938 жылдың 4 наурызынан бастап Қызылорда облыстық соты алғашқы жұмысын бастады.

ТАҒЫЛЫМФА ТОЛЫ ТАРИХИ КЕЗЕҢ

Баршамызға белгілі, ол кез бен қазіргі кезеңді салыстыру мүмкін емес. Ол уақытта қазіргідей зеулім ғимарат, электронды құралдар, кенсе-техникалық жабдықтар, тілті, жүйеленген тәртіп нормалары да болмады. Қалалар мен аудандарда халықтың сайлауы арқылы халық соттары жұмыс істеді. Осы киын кезеңден бастап бүгінгі күнге дейін отандық сот жүйесі бірнеше мәрте реформаланып, өзінің тарихи даму кезеңдерінен өтті.

Жаңадан құрылған Қызылорда облыстық сотының алғашқы төрағасы болып 1938 жылдың 4 наурызында Ақдәүлетов тағайындалған. Облыстық соттың жаңадан құрылып, оның сот істерін конституциялық талапқа сай жолға қоюда алғаш тағайындалған судьялар қажырылған жыметті. Одан кейін тәуелсіздік жылдарынан соттың жаңадан құрылған соты Мұхамедалин, С.Қуанов, Подобетов, А.Досамбаев, Иманғалиев, Ш.Әбжанов, Тұменовтер басқарса, 1952 жылдан бастап әр кезеңде К.Жайсанбаев, Ж.Берденов, С.Елшібаев, И.Сейтіев, Ж.Ерімбетов, Ә.Ыхсановтар басқарды. Еліміз егемендік-

ке қол жеткізіп, өзін тәуелсіз мемлекет ретінде жариялаған кезеңде, облыстық сот төрағасы болып Б.Аскarov, М.Ыбраев, Б.Сақаловтар Қызылорда облыстық сотының қалыптасуына өз үлесін қости.

Егемендік алғаннан кейін Қызылорда облыстық сотының жұмысы бірден жақсарып кетті деуіміз асыра айтқанды болар. Себебі, сот жүйесін жақсартуда ғимараттар, жаңа үлгімен жабдықталған сот залдары, компьютерлер, білімді қадардың жетіспеуішлігі байқалды. Барлық ауданда дерлік партия, кенес органынан босаған көркекті ғимараттар соттарға беріле бастады. Қаланың ең көркіті жері – қала алаңында орналасқан әсем ғимарат облыстық және қалада орналасқан соттарға берілді. Сол кезеңде соттарды мамандандыру колға алынып, мамандандырылған экономикалық, қылмыстық, әкімшілік құқықбұзушылық, қамелетке толмағандар істері жөніндегі, тергеу, әкімшілік соттары құрылды.

(Соңы 3-бетте)

СӘТІ ТҮСКЕН СҮХБАТ

Бақытжан ҚАРАМАНОВ, Павлодар облыстық сотының төрағасы:

«СОТ - ӘЛЕУМЕТТІК ӘДІЛЕТТІЛІКТІ ҚАЛПЫНА КЕЛТІРУ ОРГАНЫ»

– Бақытжан Сәдуақасұлы, ұзақ жылдан бері сот саласында абырайройы еңбек етіп келесіз. Еліміздің сот саласы тәуелсіздік жылдардан бері көптеген өзгерістер мен жаңалықтарды басынан өткөрді. Осы ретте, сот саласындағы қандай игіліктердің істерді ерекше атар едіңіз, әлі де жетілдіруді қажет ететін қандай бағыттар бар деп есептейсіз?

– Елеулі жаңыртуудың бірі мамандандырылған соттардың енгізу болды. Мамандандырылған соттардың абырайройы азаматтар мен мүдделі тараптар жоғары бағалап, олардың қызметтіне он бағасын берді. Тәжірибе қабылданған шешімнің дұрыстығынға емес, сот жүйесіндегі жаңашылдықтың өміршіндегін де көрсетті. Сондай-ақ, азаматтық сот ісін жүргізуеде медиация тәртібі мен дауарларды сотқа дейін реттеудің заң жүзінде бекітілген рәсімдерін қолдану, нотариустардың атқаруышылық жазбасының кеңінен енгізуі сот жүйесін төмөндөткенін атап еткен жөн.

Е-сот төрелігін, сондай-ақ, мемлекеттік органдармен синхрондалған «Сот көмекшісі» құқық қорғау және арнағы органдардың ақпарат алmasу жүйесі деректер базасы сияқты IT сервистердің енгізу елеулі жетістік болып табылады.

ҚР Жоғарғы Сотының Ахуалдық орталығы тарауланып сот процестеріне мониторинг жүргізу, судьялардың істерді қараша мерзімін сақтауын қамтамасыз ету, сот актілерін тіркеу сияқты ауқымды жұмыстар атқарууда, бұл сот билігінің беделіне он әсер етеді.

Сөз реті келгенде, судьялар тәуелсіздігі қағидатын жүзеге асыру шараларының бірі болып табылатын еңбекақыны көтеру сияқты фактін атап өтпеуге болмайды. Соттардың материалдық-техникалық қамтамасыз етілуін арттыру қажет, ейткени көптегендегі соттар есқірген кенсе техникасын, тозған жиһазды пайдаланады, сондай-ақ, онлайн режимінде процестерді немесе дөңгелек үстелдерді өткізуе арналған гаджеттер (планшет немесе үлгі телефондар) жоқ. Сонымен қатар, әлеуметтік қамсыздандыру шаралары толық орындалмаған, мысалы:

- соттардың нақты емханаларға бекіту және медициналық көмектің көпілдік берілген көлемін қамтамасыз ету;

- судьялар мен олардың отбасы мүшелерін шипажайлық-курорттық емделуге жіберу;

- белгіленген лимиттен асатын еңбекке жарамсыздық парагын төлеу.

(Соңы 5-бетте)

ОРАЙЫ КЕЛГЕН ӘҢГІМЕ

Жанат БЕКЖАНОВ, Қызылорда облыстық сотының қылмыстық істер жөніндегі алқа тәрағасы:

«КӘСІБИ МЕРЕКЕ - ҚҰРМЕТТИҢ БЕЛГІСІ»

— Жанат Сақыбайұлы, кәсіби мереke сала қызметкерлері үшін қашалықты маңызды деп ойлайсыз?

— Қай салада болсын кәсіби мереke сол кәсіпке деген құрметті білдіреді. Мәселен, сот жүйесінде алты жарым мынан аса мемлекеттік қызметші жұмыс істейді. Жоғарғы Соттан бастап аудандық сотқа дейін небір мынты мамандар бар. Бұған техникалық қызметкерлердің қосыныз, бүгінде салада судьялардан болең 9 мынай адам енбек етеді.

Сот саласына бүкіл өмірін арнаған аға-апаларымыздың орны бөлек. Мысалы, Жанақорған аудандық сотының кеңе менгерушісі Бибайым Толыбаеваның енбек еткеніне 39 жыл болды. Бұл аз үақыт емес, бір адамның өмірі. Сот қызметкерлері мереkeсінің күнтізбеге енүйін өз басым осы кіслердегі енбектің нағызы майталмандарына көрсетілген құрмет ретінде бағалаймын. Кәсіби мереkeнің кез келген маманың мәртебесін арттырып, мереін шалқытуда маңызы зор.

— Жалпы сот қызметкерлерінің енбекі жеткілікті деңгейде бағаланып жатыр ма?

— Судьялар мен сот қызметкерлерінің жұмысы тәртібіне қарасақ, өз деңгейінде бағаланып жатыр дей алмайыз. Себебі, аудандық және облыстық соттардағы судьялардың айлығы өз дәрежесінде емес. Шын мәнінде барлық нәрсә әлеуметтік жағдайға байланысты. Солардың ен басты ай сайынғы жалалық. Сот қызметкерлері таң атқаннан күн батқанға дейін шынымын енбек етеді. Тіпті, олар сенбі, жексенбі күндері де жұмыс істейді. Сондықтан, сот қызметкерлерін жұмысқа алу тәртібінде тарификацияны арнайы белгілеген дұрыс. Басқа мемлекеттік органдарда солай.

Прокуратурада, ішкі істер органдарында, жемқорлыққа қарсы қызметте, т.б. жұмысқа қабылдау тәртібі мен енбекақы белгілеудін арнайы стандарты қалыптасқан. Сот қызметкерлерінде де осындағы бір жүйелік көрек. Олай дәйтінім, генерал болуды армандамайтын солдат жоқ дегендегі, сотқа келетін мамандар судья болуды мақсат етеді. Бірақ,

ол мақсатына жететіндер де, жетпейтіндер де бар. Сондықтан, сот қызметкерлерінің енбекақысын тағайындауда, олардың енбек етілдері, яғни, тәжірибелері ескерілуі ти.

— Судьялыққа үміткерлерді іріктеуде сотта жұмыс істеген мамандарға басымдық беру жөн бе?

— Судьялыққа барлық саладан келеді, мысалы, оның ішінде адвокат, ішкі істер қызметкері, прокурор, зангерлер бар. Бірақ, басқа саладан келгендердің көбінесе сот жұмысының ыстық-сұзыяна қендейге алмай, кетіп қалатыны өмір шындығы. Өйткені, жұмыс ауыр, жақалы оған сай емес. Судья болу – балғаны үрүмен шектелмейді. Адам тағдырын шешу – улken жауапкершілік. Мысалы, сот отырысының хатшысы болудың өзі оның емес.

Сырттан келетіндерге қарағанда сот мажлісінің хатшысы бол

— Қалттан келетіндерге қарағанда сот мажлісінің хатшысы бол

— Сырттан келетіндерге қарағанда сот мажлісінің хатшысы бол

— Қалттан келетіндерге қарағанда сот мажлісінің хатшысы бол

ЗАҢ ЖОБАСЫНДА ЖУРНАЛИСТЕР ТАЛАБЫ ЕСКЕРІЛУІ КЕРЕК

Көптен қоғам назарында, соның ішінде бұқаралық ақпарат құралдары өкілдері арасында қызыу пікірталас тудырып жүрген «Масс-медиа туралы» заң жобасы Мәжілістің қоржынына түсті. Соған орай палата-ның Әлеуметтік-мәдени даму комитетінің үйімдастыруымен откен отырыста жаңа құжаттың тұжырымдамалық негізі таныстырылды. Жиынға комитет төрағасы Асхат Аймагамбетов жетекшілік етті. Оған Ақпарат және қоғамдық даму министрлігінің өкілдері, журналистика саласының ардагерлері, газет, телеарна мен ақпараттық агенттік басшылары, қоғамдық бірлестіктер өкілдері қатысты.

Ақпарат және қоғамдық дамушилдік министрі Қанат ысқақовтың айтудынша, атальмыш заң жобасында сөз бостандығы құқығын нығайтуға және қамтамасыз етуге бағытталған жаңа қағидаттар мен мемлекеттік кепілдіктер қамтылған. Онда бүгінгі таңда БАҚ үшін өзекті болып отырған бірнеше мәселе қарастырылған. Олар журналист мәртебесін көтеру, мемлекеттік ақпараттық саясаттың қаржыландыру тетіктерін реформалау, телерадио хабарларын таратуды дамыту. Мәртебеге қатысты айқындалып отырған тетіктің бірі журналистерге арналған баспасөз картасын енгізу болмақ. Вице-министрдің пайымынша, баспасөз картасы журналистердің аккредиттеу процесін жеңілдетіп, кедергісіз ақпарат алу және тарату мүмкіндігін арттыра түспек. Сонымен қатар, БАҚ өкілдерінің жұмысын ынталандырып, онтайланырады.

Ысқақов мырза бұл пікірмен келіспеді. Оның айтуынша, баспасөз картасын енгізу журналистерді автотұраққа кедергісіз өту, шараға еркін кіру секілді ақпарат алуын барынша жеңілдететін тетік. Алайда, оның бұл сөзі дау айтушылардың сендіре алмады. Олар бұл ретте баспасөз картасын берудің ережелерін құзырлы орынның бекітетінін, бұл шараның БАҚ өкілдерінің белгілі тобы үшін кедергіге айналатының орынды атап көрсетті.

Жының онлайн режимінде қосылған журналист Серік Сарыбай құжаттың өзге кемшіліктерін ортағасалды. Оның айтуынша, заң жоба-

директорының орынбасары Думан Смақов та құжатқа қатысты біраз сын айтты. Оның сөзінен түйгеніміз, заң жобасында көрініс тапқан ақпараттың егемендігі ұғымы ақпараттың оқшаулануы дегенді білдіреді. Халықаралық құқықта мұндай түсінік жоқ. Заң жобасының 22-бабының 3-тармағында Қылмыстық кодекстің 174, 256, 274-баптарына сілтеме жасалады. Бұған дейін бұл баптардың орталық басқару жүйесіне ынғайсыз азаматтарды қудалау үшін селективті турде қолданылып келді. Енді олардың БАҚ-қа қатысты заң жобасына енгізілуі атамыш шараның билікке ұнамаған журналистерге қолданылу қаупін туғызады. Смақов сонымен қатар құжаттың 25-бабында айқындалған журналистиң ерекшеліктерін мәртебесін де құптамады. Ол бұл орайда журналист үшін ерекшеліктерін мәртебесін де құптамады. Ол бұл орайда журналист үшін ерекшеліктерін мәртебесін де құптамады.

дәрігерлерге берілген статусың БАҚ өкілдеріне де тиесілі болуы басқа мамандықтарды алалауға алып келеді және оның мәнін жояды» дегендүйді. Смақов мырза құзырылы орындардан ақпарат алу мерзімін жеткүннен бес күнге азайту өлшемініңде тиімсіз екенін айтты. «Қазір біздегі дүйсенбіде сұрапан ақпарат келесі дүйсенбіде беріледі. Енді ол жұмыс күні беріліп, оны дүйсенбіде жариялау керек болады. Еш айырмашылық жоқ. Бұл кезде ол дерек ескіріп өзектілігі жойылып кетуі мүмкін. Халықаралық өлшемде ақпарат алу мерзімі үш күннен аспайды» деген журналист пікірін барша БАҚ өкілдері құптары анық.

Депутат Елнұр Бейсенбаев журналистерді баспанамен қамтамасыз ету үшін БАҚ өкілдеріне арнайыстатус берудің мүмкін еместігін айт-

Зан, жобасының, мемлекеттік тілдеңі нұсқасының, жазылуу стили қасан, . Мундағы контеген талаптар БАК-тың, жолын ашпаңды, көрісінше шектейіңі. Қолданыстағы зандағы нақтылықтар жойылған. Мысалы, бүрнеги қабылданған құжаттарды «баспа дәтінде, басқа да нысандағы БАК, және азаматтарға өзінің, көзқарасын билдіргүче рүқсат етілең» дегендеген талап альның тасталып, тек қана «сөз, шығармашылық, бостандыққа Қазақстан Республикасы кепілдік береңі, цензураға тыйым салынаңы» деп қыска қайтырылған. Масс-медиа саласын бақылау тала-бына енгіреттіңдеңген қосымша тәттік қосылыпты. Бұл БАК, жұмысына үнемі құзығыны орнандырығын аРАЛАСА беру иштейтін корсетеңі. Сол секілді БАК-тың, лицензиясы бар-жоғын жергілікті биліктің, тексеерін отырып да журналисттерді қолдалаға айналыптың, амалы болуы әдден мүмкін.

мәртебе оның ақпаратты жедел әр объективті жеткізуі, соның нәтижесінде азаматтардың көрі байланысын алуы, яғни, халық пен биліктің арасында көпір болуы екендігін айтты. Бұл ретте ойын ол «Басқаша болу мүмкін емес. Мұғалімдерге,

ты. Бүгінде тұрғын үй кезегінде 650 мың адам тұр. Жыл сайын олардың қатары 30-40 мыңға артады. Демек мұндай талап ешқашан орындалмайды. Сондықтан журналистер мұндай жаңалық күтпесін. Құзырлы орын бүл мәселені Отбасы банкі, екінші деңгейлі банктермен арнайы келісім

 АУМАҚТЫҚ ӘСКЕР

ӘСКЕРІ ҚУАТТЫ ЕЛДІҢ ӘЛЕУЕТІ ЖОҒАРЫ

Был елімізде аумақтық әскердің құрылғанына 6 жыл толды. Бұл атаулы мереке 2017 жылғы 13 маусымда «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне қорғаныс және әскери қызмет мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» заңға қол қойылған күнге орай белгіленген болатын. 2018 жылғы сәуірде әкімдіктер жаңындағы аумақтық қорғаныс құрамалары қарулы күштер аумақтық әскерлерінің әскери бөлімі болып қайта құрылды. Бұгінде аталмыш құрылым өзінің әлеуетімен, дайындығымен төтенше жағдай кезіндегі әрекетімен оң пікір қалыптасты- туындағанда төтенше жағдай режимін қамтамасыз ету, сондай-ақ, табиғи, техногендік сипаттасты төтенше жағдайларды және олардың салдарын жоюға жұмылдырылады. Қазіргі уақытта қарулы күштеріміздің аумақтық әскері еліміздің барлық облысында, республикалық маңызы бар қала-ларда және Астанада құрылған. Яғни, тосын жағдай қай тараптан келсе де, тойтарыс беруге әзір аумақтық әскеріміз қалыптасқан. Аумақтық әскер қазіргі таңда төтенше жағдайға сақадай-сай болу үшін республикалық оқу-жаттығуларға да жиі қатысып тұрады.

Аумақтық әскерлер қалыпты уақытта қысқартылған штат бойынша күштілдік мемлекеттік жағдайда Қазақстандың

www.racefit.com

Редакторлар кеңесінің тәрағасы – директор

Досымбек ӨТЕҒАЛИЕВ

Бас редактордың орынбасары **Шолпан ҚАРАЕВ**

**Меншік иесі:
«ЗАҢ» МЕДИА-КОРПОРАЦІЯ»**

МЕНШІКТІ ТІПШІЛДЕР

Астана	Айша Құрманғали 8 707 851 91 13.
Алматы	Нұрбол Әлдібаев
облысы	8 701 357 66 84.
Ақтөбе	Жансая Есмағанбетова
облысы	8 705 398 62 83.
Атырау	Боранбай Галиев
облысы	8 775 543 03 80.
Мангистау	Жазира Әбіл
облысы	8 702 514 54 44.
Кызылорда	Гүлбану Мақажан
облысы	8 701 697 39 86.
Түркістан	Сейітхан Құлмаханбетова
облысы	8 707 721 19 59.
Батыс	Шадиляр Мекенбайұлы
Қазақстан	87757335665
облысы	Нұрлыбек Рахманов
	8 707 177 80 70.

1

050012, Алматы қаласы,
Х.Досмұхамедұлы көшесі
68 «б»-үй.
Қабылдау бөлмесі:
292-43-43, 8 708 929 9874, zangazet.kz

E-mail: zanreklamaastana@mail.ru

«Заң газеті» аптасына 2 рет –
сейсенді, жұма күндері жарық көреді.

Жеке тарапым 5615 дана
Апталық тарапым 11 230 дана

Тапсырыс №90 Индекс 65921

Газет Қазақстан Республикасы бойтарапады

Газетіміздің электронды нұсқасын ZANMEDIA.KZ сайтынан

Газет бетіндегі жарияланымдардың позициясы мен фактілері үшін редакция жасалған формада.

Жарнама мен хабарландырулардың мазмұнына жарнама беруші жауапты. Жарнама берушінің жіберген қателігіне байланысты талап-тілектер хабарландыру жарияланған күннен бастап екі ай мерзімде

Газеттің төртінші жылдың 12-ші күнінде қаржылық мәдениет жаңыларының жиынтығынан шығады.